

(/)

🏠 (/) > Diverse (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Kan man dømme historien?

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/det-store-leksikon>)

Kan man dømme historien?

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 1105

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/kan-man-doemme-historien)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/kan-man-doemme-historien](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/kan-man-doemme-historien)) **t**

(<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på [http://www.historie-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/kan-man-doemme-historien)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/kan-man-doemme-historien](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/kan-man-doemme-historien)) **in**

([http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/kan-man-doemme-historien&title=)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/kan-man-doemme-historien&title=](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/kan-man-doemme-historien&title=))

Jesper Ryberg

Kan man dømme historien?

Hans Reitzels forlag 2021, 162 sider

Af Nils Arne Sørensen, professor i moderne historie, SDU

Interessen for, hvordan eftertiden omgås fortiden, er blandt historikere og andre kultur- og samfundsforskere siden 1980'erne vokset i en sådan grad, at det for længst har etableret sig som et særligt historiefagligt felt: studiet af historiebrug. I fortiden hentes forbilleder og orienteringspunkter for vores fællesskaber og identiteter, men også skræmmebilleder, og omgangen med disse får naturligvis tit karakter af fordømmelser – der siges dom over historien. Mens historikere på den ene side energisk studerer disse fænomener, er vi på den anden side typisk forsigtige, skeptiske eller direkte afvisende, når vi bliver bedt om at ytre os i pågående debatter, der handler om at fælde dom over fortidige personer og begivenhedsforløb. Typisk henviser vi til, at fortiden skal vurderes på dens egne præmisser og advarer om at moralisere eller bedrive passionshistorie.

Derfor vil de fleste historikere sandsynligvis umiddelbart besvare etikprofessor Jesper Rybergs spørgsmål med et nej og tænke, at tiden kan bruges på bedre ting end at læse hans lille bog. Det vil være dumt, for Ryberg har skrevet en læseværdig bog, hvor han graver dybere ned i de ofte hurtige og overfladisk begrundede positioner i de faktisk ganske mange debatter, der har udspillet sig om emnet, og som i deres mest radikale form fører til krav om, at ubekvemme og usympatiske dele af fortiden bør fjernes fra vores blik og dermed i virkeligheden også vores bevidsthed.

Ryberg undersøger tre grundlæggende spørgsmål: kan fortiden bedømmes ud fra nutidens målestok, kan det berettiges at fjerne monumenter, og bør stater undskyldes for fortidens gerninger. Han søger svar gennem en grundig analyse af argumenter for og imod – typisk med inddragelse af paralleleksempler hentet uden for historiebrugens verden.

Resultatet er blevet meget nuancerede analyser. Grundlæggende er synspunktet, at det generelt ikke kan udelukkes, at man kan og bør dømme historien (altså fordømme historiske personer og især deres handlinger). Men samtidig bliver det lysende klart, at det bestemt ikke er enkelt, det kræver grundige analyser af den historiske praksis, der er fokus på, og af de forestillingsverdener og handlerum, historiske aktører opererede indenfor. Mens der nok kan opstilles kategorier for, hvornår en undskyldning eller fordømmelse IKKE er meningsfuld, så er det anderledes vanskeligt at lave en positivliste for, hvornår den er det. Det er ikke tilfældigt, at bogen er fuld af formuleringer som "det er ganske kompliceret", "det er langt fra et enkelt spørgsmål", det er "næppe muligt at drages en konkret konklusion", og "det kan næppe siges at være enkelt". Det er ikke, fordi Ryberg gemmer sig bag alle disse forbehold – han viser i stedet for overbevisende, at disse spørgsmål oftest er meget mere indviklede end korte sound- eller textbites i medierne giver plads til. Og det gør han vel at mærke uden, at hans tekst på nogen måde er indviklet og svært tilgængelig.

Mens hans kapitler om statuevæltninger og undskyldningspolitik er spændende (selv om han i det sidste slipper lidt let omkring det ved at fravælge at diskutere sammenhængen mellem undskyldninger og juridisk (læs: erstatnings-) ansvar), så er det for historikere især i afsnittet om, hvorvidt fortiden kan bedømmes med nutidig målestok, der er mest interessant. Her går han – med den britiske historiker Herbert Butterfield (ham med den kritiske analyse af Whig-fortolkningen af historien) som centralt eksempel – tæt på historievidenskabens fordring om den afbalancerede, sobre, kritiske og "objektive" tolkning, ligesom han diskuterer hvordan fortiden også bruges handlingsanvisende – og i sådanne tilfælde naturligvis falder inden for det, vi på baggrund af grundige etiske overvejelser kan og bør fælde dom over. Rybergs bog minder os om, at selv om historikere siden von Ranke har lagt afstand til gamle opfattelse af historien som livets læremester, så bruges historien jo hele tiden på denne måde – og derfor er det ekstra vigtigt at tænke argumenterne for det godt igennem.

← Forrige artikel (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/det-store-leksikon>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

DEN MENNESKELIGE FAKTOR

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/den-menneskelige-faktor>)

**FORBRUGETS
KULTURHISTORIE**

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/forbrugets-kulturhistorie>)

**FUNDAMENTALISMERNES
SAMMENSTØD**

(<http://www.historie-online.dk/boger/fundamentalismernes-sammenstoed>)

Nordjyske fortællinger

Nordjyllands Kystmuseum er gået sammen med Læsø Museum samt KaRe Podcast i det ambitiøse podcastprojekt "Genfortalt-Nordjylland".

(<http://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/nordjyske-fortaellinger>) (<http://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/nordjyske-fortaellinger>)

Rundt om cyklen